

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ш О Д У Н А В К А .

№ 11.

У Суботу 11. Марта

1874.

МОЛИТВА.

Несазданий, свевидеић,
Надъ свѣтовма свимъ лебдеић,
Ты великiй саздатељу,
Свию блага податељу!

Ни у сили, ни мудрости,
Ни любви, ни благодсти
Твојој край се паћи може,
О предивный вѣчный Боже!

Ты си пресветъ и праведанъ,
Ты милостивъ, ты добростанъ!
Величество, славу Твою
Сва створена дивно пою.

Ты, о Отче нашъ предрагiй,
Свемогућiй, мудрый, благiй —
Кой савъ свѣтъ обдржавашъ,
И добротомъ обгрљавашъ!

Ты, кои и свог' намъ една
Изъ любви посла сына,
Да покаже прекомѣрну
Благость Твою безприѣрну!

Теби гласъ мой я уносимъ,
И за милость кротко просимъ,
На колѣна Теби падамъ,
У Тебе се едногъ надамъ!

Не одврати лице Твое,
Но послушай молбе мое,
О! послушай мене слаба
Молењегъ Те грѣшногъ раба!

Излишества искат' небу.
Дай ми само у том' сребу,
Получити не што немамъ,
Већ што свагда имат' морамъ!

Дай ми, познат' сѣйность Твою,
И незнамътну низкостъ мою,
Дай ми, само оно хтети,
Твой што хоће законъ светый.

Мудросћу ми духъ оснажи,
Свете правде путь покажи,
Одъ грѣха ме ослободи,
Добродѣтель самномъ сроди.

Гордъ суети нека служи;
Ты смиренность самномъ здружи;
Искренность и любовь, Боже,
Нек' у срдцу мом' се сложе.

И кадъ горке судбе сила
Простре на ме своя крила,
Тад' надежда и трпљивѣ
Нек' ми буду утѣшенѣ.

Притомъ дай ми, о свеслный!
Гласъ природе познат' сильный;
Упути ми къ добру ногу,
Да Те славимъ докъ змогу!

Иованъ Илѣвъ,
Слушатель II. годне Филозофiе

ДУХЪ ВРЕМЕНА ПРЕДЪ СУ- ДОМЪ РАЗУМА.

НАРОДНОСТЬ И ЕЗЫКЪ.

(Конаць.)

Но при томъ послу лако се могу сударани међу различнимъ народностима случити; ерѣ границе међу народима нису са нестаромъ и земљомѣрнимъ ланцемъ опредѣљене, као границе земаља, а ако се и у политичнимъ границама често налазе мѣста, која су неопредѣљена и поводъ къ свађи даю, koliko више се такovy у народности налазити мора. Често се у едной земљи подъ истымъ правителствомъ народности налазе, које су собомъ измѣњане и многостручно изпрекршане. — Које правило треба у овакомъ случаю слѣдовати? Ово питањѣ заиста није тежко рѣшити, само ако га са правиломъ о судараню противопостављены дужности сравнимо. — Нравствена философія насъ учи, да: кадѣ се две противне дужности сударе, увѣкъ важнију манѣ важной предпоставити треба. Но заиста є подпомаганѣ нравственногъ изображеня и сачуванѣ мира овде важнија и виша дужность, ерѣ се она тако према разпространяваню езыка и народности односи, као цѣль према средству. Но то сваки зна, да є по природномъ поредку стварій цѣль много важнија и виша, него средство. — А подпомаже ли се овимъ борбама и бурама, у којима се све страсти узбуне, напредованѣ нравственности, просвѣштены, уздржанѣ благодатногъ, плодоносногъ мира? Заиста не! — ерѣ гдѣ борба неслоге и раздора бѣсни, тамо се грана маслине и палме на дрвама мира осуши, и изображеность прибѣгне, предѣ буромъ варварства, која разуздане страсти слѣдує, у посвећено уточните свое, у книжнице поедини учены и мудры людій.

Но како могу люди бити тако безумни, да збогъ средства саму цѣль упропасте, коју чрезъ то постићи желе? — И опетъ то тако често бива, ерѣ борбу ову люди међу собомъ воде, а гдѣ се люди боре, ту су све страсти помешане, ту є своелюбіє, суета, и жестокость, да оживљавајућу искру родолюбія и благодатну и плодоносну ватру ентузіасма у опустошавајућий пожаръ фанатизма раздуваю. — Зато нека се сваки човекъ ограничи на свой кругъ, нека ради и послує у међама свое народности, нека тежи оно, што є одъ Бога у часть добыто, одъ дѣдова наслѣдію, узвысити, облагородити, свой

езыкъ украсити и тако прославити, да онъ своіомъ собственомъ лѣпотомъ свакога придобіє; но нека не дыра у уѣ, нека не тежи на штеду и пропасть туѣгъ, на корияетъ свогъ собственогъ. Оно, што є добро и лепо, може данасъ и сутра бити презирано и неуважавано, но после десетъ, двадесетъ или педесетъ година завета ће неодвратно побѣдити.

Зато оставимо свакомъ свое мнѣніє, свою вѣру, свое право, и не гонимо га зато, ако онъ ове свое свете аманете чува и тврдо држи и нѣн са ватреномъ ревностю увѣреца брани; гледаймо приљбно свое, а не дираймо туѣ. Та еданъ є задатакъ цѣлогъ рода човеческогъ: све већій развитакъ нравствене изобразжености и непоколебимогъ мира.

Превоо Др. Ш.

КРИТИЧЕСКІЙ ПРЕГЛЕДЪ СТИХОТВОР- НЫ ПРОИЗВОДА Г. ВУКАШИНА

РАДИШИЦА.

(Конаць.)

Мени є међу толикимъ писателыма нашимъ, и больимъ и горымъ одъ Г. Радишица, само еданъ, осимъ овога, до данасъ познатъ, кои, можда залюбљенъ у самого себе, свое производе и заслуге хвалама предѣ свѣтомъ узноси. Я премда уважавамъ знанѣ нѣгово, а цѣнымъ заслуге у книжеству, ако и не у ономъ степену, ништа манѣ по момъ слабомъ разуму налазимъ, да му тай поступаєтъ выше безчестія и пониженя, него чести и славе приноси. Собствена хвала, ако ће бити и майзаслужнија у смотреню безсртны дѣла, опетъ є ружна и срамна. Ако смо заита похвалу заслужили, то нека насъ други хвале, ако оће: ако не, толико и чини. Права заслуга никакве награде, пакъ ни хвале не потребує, почему є сама себи награда. Кадѣ є дакле собствена хвала и самы врстны и заслужны лица срамна и гадна, каква мора бити хвала Г. Радишица у очима образованы людій, кога бѣдни и савати производи нѣгови као назовистихотворца характеризираю? Хвала ова, осимъ преднаведогъ, види се и изъ речене женидбе нѣгове:

„Зевсе негда съ Олимпа
Ято Муса послао,
Съ нима, юште богникъ:

Минерву плавооку,
Евсевію честиту.
Оне иду двору мом',
Любовце ми казую
Све младојке лепотне
А одъ Зевса милостна.
Мусе даше Певію,
Да са ньоме певамъ живъ,
Што за благо рода знамъ.
Палла даде Софію,
Да покрай нѣ съ людима,
Како валя живуемъ."

У чему е Г. Радишићъ показао, да е одъ Палладе Софію наслѣдіо, мени е до данасъ непознато, а сумњамъ, да ће и другима познато бити. Ако бы ово права (а не маскирана) мудростъ была, коју е Г. Радишићъ наслѣдіо, и која тако красне знаке своѣгъ быѣа у стиховима нѣговимъ показуе; то бы слабо кога срце повукло, да за любовъ нѣну савѣ прелестный май живота свога у школскимъ скаміяма проведе; да за любовъ будуће позне награде нѣне и у сама доцнѣя времена доброхотно и равнодушно, често и найслађа уживаня дружевне шале и прѣятельства, уживаня одмора и чувствены склоностѣй на жертву принесе. Да ли ће се права мудростъ съ оваковимъ ситницама и детинскимъ играчкама, као што су стихови нѣгоги, забавляти, то ће читатель и при найслабіемъ живку разума своѣгъ лако погодити моћи.

Ово су главне погрѣшке Г. Радишића. о којима бы се много пространство пробесѣдити могло; но будући бы се томъ приликомъ у обште стихотворство, у претресанѣ своју поетически правила упустити морао, кое бы далеко силе мое превазишло: то самъ за умѣстнѣе нашао, съ овимъ се краткимъ прегледомъ ограничити, оставляюћи тако важнѣй задатакъ Г. Светићу или другомъ комъ. Манѣ погрѣшке, кое се и найболѣшимъ стихотворцѣма кадшто подрасти могу, оставлямъ недодирнуте, едно по томе, што се лако извинити могу, а друго, што се слабо и примѣчаваю.

Скупляюћи гореизложенна у едно, я бы Г. Радишићу збѣльски савѣтовао, да се у напредакъ оваковогъ стихотворства окаче, и не троши у лудостъ време, но на мѣсто тога да се свойски постара срце свое облагородити, вкусъ угладити и умъ свой истинимъ свѣтомъ науке просвѣтити, ако желя, да и себи и роду одъ

ползе буде и оно име праведно заслужи, кое е досадъ тако неправедно себи присвоваю.

Я се надамъ, да ће читатели съ овимъ малымъ прегледомъ моимъ за садъ задовольни бити и изъ сравнѣня овде ненаведены производа Г. Радишића съ мыслима и основима моимъ, у колико су одобрѣна достойни, у станю бити и сами о њима, а съ тымъ и о другимъ стихотворцѣма нашимъ, кои по срећи или несрећи прилично велико число имамо, судити. У ономъ, у чему самъ по особитой человеческой слабости погрѣшио, надамъ се, да ће ме други вѣшти исправити и како мене, тако и читатель на болѣй путь и правацъ извести; а то е цѣль и намѣра свакогъ писателя, или бы требало да буде. У осталомъ ако самъ у чему Г. Радишића увредю, онъ ће ми опростити, знаюћи, да се кривцу преступлѣню сходна казнь дае. Послушногъ човека исправляю и сами благи савѣти, а непослушногъ и упорногъ казнь тымъ выше, што ће се и други на нѣга угледати и одъ подобне погрѣшке брѣжливю чувати — кое я свакомъ изъ свегъ срца желимъ!

У Београду 1843.

Ђорђе Малетићъ.

П Р А В Д О Л Ю Б І Ё

НѢМАЧКОГА ЦАРА ІОСИФА ІІ.

(Изъ Луце.)

У време Цара Іосифа ІІ. у Бечу сучелявање се кућа едногъ грађанина съ дворомъ Царскимъ на таковомъ мѣсту, гдѣ су банѣ ловачки пси Цара Іосифа стояли и лежали. Пси ту пребываюћи често су урлекали, и нѣга тымъ узнемиривали. Сусѣдъ немогући више сносити я трпѣти такову буву одъ паса, отиде цару я замоли га, да учини расположеніе какво, да се пси съ оногъ мѣста кудгодъ уклоне. Царъ му на то одговори: „Я згоднѣгъ мѣста за псе нигди у дворомъ немамъ, я изъ тогъ узрока они мораю ту остати. Но опетъ, ако вамъ ніе право,“ продужи смѣщенѣ се Царъ, „а вы ме суду тужите.“ Грађанинъ на ово примѣти Цару я рече: „То ніе лепо, нѣти се пристои поданику владѣтеля свога тужити; а друго, нико се тогъ посла я парнице латити не сме.“ „А зашто не,“ одго-

вори правдолюбиви Монархъ: „Закопи се рас-
простриру на све у држави, дакле и я никакво
изятіе чинити немогу. А при томъ треба да
знашъ, да е дужность свакогъ пріятеля правде
(адвоката), да свакомъ рукопомоћъ буде у по-
лученію свога права. Отидите вы, Господине,
само коемъ адвокату,“ рекне Іосифъ, „и кажи-
те му мое мнѣніе.“ — Грађанинъ, ославяюћи
на цареву рѣчь, позове адвоката, кои, кадъ чуе
царско мнѣніе, дагне тужбу противу монарха,
но опеть е толико мударъ бью, не самогъ Ца-
ра, но господара одъ № 1 (царскій дворъ) у
прошенію свомъ навести. Стваръ дакле поће
судейскимъ путемъ, и грађанинъ парницу добые.
Господаръ одъ № 1. буде осуђенъ и рѣшъ по,
да онъ псе свое одаде премѣсти. Съ пресу-
домъ у цецу оде овай Цару, извѣстивши га, да
е онъ парницу добыо. На ово се Царъ насмее
и рекне: „Бадава ти пресуда, я нећу мое псе
никуда да премештамъ.“ На ово грађанинъ у-
мукне, мргодећи се на нѣга; ерѣ онъ мысляше
у себи: та овога не я, но ови судови земаль-
ски припорати немогу. — Великій Монархъ о-
пази на лицу овога негодованъ и рекне: „Су-
сѣде! айде да се поравнамо: продай ми твою
кућу, и шта ћешъ за ню искати?“ Грађанинъ му
одговори: „10,000 фор.“ — „Е добро, я ти даемъ,
и, ако мыслишъ, да те мои пси у будуће ништа
узнемиравати неће, можешъ у нѣой безъ и едне
паре до смрти пребывати. У прочемъ радуемъ
се, да су мое судіе безъ лицедрѣнія правду из-
рекли, и я ћу ѿмъ мое благовољніе за нѣову
непристрастность, а тако исто и мудрогъ адво-
кату показати.“

Грађанинъ благодари на 10,000 фор. и беспла-
тежно у истой кући пребыванъ; и чудновато, одъ
садь га урланъ и вика паса ништа узнемирива-
ла ніе; ерѣ е онъ у нѣой до смрти остао.

Бераръ.

ДОПИСЪ ИЗЪ ЗАГРЕБА.

Кодъ насъ книжевный животъ све већма
напредуе. Истина, ніе прошасте године изашло
толико кнѣига, као што быаше г. 1842. Но то-
му нису криви ни писаоци, него тежке околно-
сти —! Богъ ће дати, те ће се едномъ и те у-

клонити съ пута. Међу тимъ се брой писаоца
ячи. На концу прошасте године и на почетку
текуће появише се на обзору нашемъ книжев-
номъ три ясне звезде, кое проричу литера-
турн наной новій народній праваць, дапаче
европейску знаменитость и еднакостъ. Прва та
звѣзда зове се Н. Томасео (рођенъ Далмати-
наць). Томасео бы одъ младости посветіо
свое перо книжеству талианскомъ, кое му мно-
га извретна дѣла на свѣтъ породе. После то-
га уплетенъ неуплетенъ у некаква државна ги-
баня талианска буде нотавнутъ тражити уто-
чнште у Французкой. Ту е нѣкое време свдіо
на столиці професорской, предаваюћи у Пари-
зу езъкъ и литературу латинску. На томъ мѣ-
сту бы писао и нѣколико дѣла на езъку фран-
цузкомъ, коя му у книжеству французкомъ и
ме прославише. У найновіе доба, како бы
свимъ државнымъ преступницама опростіо нашъ
милостивый ћесаръ. врати се опеть и онъ у
Аустрію, те сада живе у Млетци, пишучи садь
талиански за интересе славенске, садь опеть на
езъку домаћемъ, когга бы већъ заборавіо, те
га опеть као дѣте садь учи, желанъ да домо-
вини своіой баремъ наполагъ изяви свое срце
дѣтинско и пуно добры желя и врући наданя за
будућу нѣзину срећу. Садь се овде тиска пр-
во нѣгово дѣлаце у народномъ езъку „Искри-
це,“ *) искрице съ огньишта найдубль и най-
чистіе любви прама свому роду и дому, рѣчи
свете, проговорене изъ силны уста пророка,
блистаюће као зраци одъ муњъ или драгушнице.
Те искре учитће на паметь младежь наша као
молитве побожне. Богъ намъ іошть дуго по-
живіо Томосеа! —

(Далъ саѣлус.)

НОВА КНѢИГА.

*Три побратила, истиний догађай у Босни, у
две пѣсме спѣванъ одъ Ђорђа Малетића. У Бѣо-
граду. Печатано у правителственой книгопечатни
1844. — На 8-ку, стр. 28. — Ова се кнѣжи-
ца може добыти кодъ списателя за 3 гр. чарш.
или 15. кр. ср.*

*) По гласу Новина хр. сл. даал. ова е кнѣжица већъ на
срѣтъ изашла.

Учр.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.